

VOOR DE 40 OOST-EUROPA-ORGANISATIES IN HET CPOE IS DE OUDER-KINDRELATIE VOORBIJ

Het zijn binnen de wereld van het internationale ontwikkelingswerk drie letters die je daar niemand meer hoeft uit te leggen: LRM. Ze staan voor *Local Resource Mobilization*. Doel: mensen die vroeger afhankelijk waren van hulp uit het westen, proberen te brengen tot het ontdekken en inzetten van lokale mogelijkheden en middelen. LRM is Arendje Menkveld als coördinator van de CPOE, het Christelijk Platform Oost-Europa, inmiddels op het lijf geschreven. 'Ons uitgangspunt is: we moeten proberen onszelf overbodig te maken.'

In juni van dit jaar hield het CPOE een internationale bijeenkomst met zo'n 100 deelnemers uit Oost- en West-Europa in Cluj Napoca (Roemenië). Hier een deel van hen voor het gebouw van de Hongaarse universiteit in die plaats.

'Ons', dat zijn dan zo'n veertig stichtingen, verenigingen, commissies en werkgroepen van allerlei kleur en omvang die zich in 2012 verenigden in het CPOE. Dat gebeurde op suggestie van Esmée Wiegman, voormalig Kamerlid voor de ChristenUnie. Meer samenwerking of op z'n minst afstemming tussen de tientallen grote, maar vaak ook kleine landelijke en plaatselijke organisaties die zich in christelijk Nederland bezighielden met hun geloofsgenoten in Oost-Europa, leek niet geheel overbodig. Al was het alleen maar om dubbel werk te voorkomen. En om van elkaar te leren. Het CPOE werd geboren.

VAN GERGEM TOT PINKSTEREN

Het nieuwe platform vond min of meer natuurlijk onderdak bij de vereniging Prisma. Die was vijftien jaar daarvoor al opgericht met een soortgelijke doelstelling, alleen dan in het bredere veld van wereldwijde ontwikkelingssamenwerking en diaconaat. Er zijn eenentwintig christelijke organisaties bij aangesloten. Het CPOE ging er in 2012 onderdeel van uitmaken.

Een opvallend kenmerk van moeder en dochter is de breedte qua kerkelijke achtergrond en samenstelling. Wat de CPOE betreft loopt dat om zo te zeggen van Gereformeerde Gemeenten tot Pinksteren. De grootste deelnemers zijn Dorcas, het Leger des Heils, Kom over en help, Hulp Oost-Europa, Kerk in Actie en de Gereformeerde Zendingbond. Ook Stichting Fundament is lid. Daarnaast zijn er talrijke kleinere, regionale of plaatselijke organisaties betrokken. Zoals de Commissie Hongarije-Roemenië van de Hervormde Gemeente in Sliedrecht, om een willekeurig voorbeeld te noemen.

Dat die samenwerking over kerkelijke grenzen mogelijk is gebleken, heeft veel te maken met de beperkte doelstelling van het platform. In de woorden van Arendje Menkveld: 'Als CPOE willen we slechts bijdragen aan meer

samenwerking tussen deelnemers en lokale partners waarbij zelfredzaamheid in Oost-Europa voorop staat.'

LRM

Arendje (54) is de enige betaalde (parttime) kracht binnen het CPOE. Ze is afkomstig uit het Friese Wijnjewoude. Na haar opleiding als secretaresse trad ze in dienst bij Dorcas, waar ze de persoonlijk assistent werd van oprichter en toenmalig directeur Dirk Jan Groot. Later vervulde ze diverse functies, o.a. op de programma-afdeling van deze organisatie, en bezocht zij verschillende malen Oost-Europa. Dorcas heeft daar enkele lokale landenkantoren, die vanuit Nederland advies en ondersteuning krijgen. De organisatie paste in de loop der tijd haar manier van werken aan: in plaats van directe ondersteuning aan kwetsbare gezinnen en ouderen werd er gaandeweg meer nadruk gelegd op structurele oplossingen die leiden naar meer zelfredzaamheid van gemeenschappen.

'HET GAAT OM MINDER AFHANKELIJKHEID EN HET BENADRIJKEN VAN HET WEDERZIJDSE KARAKTER VAN DE CONTACTEN. MET ANDERE WOORDEN: HET WESTEN MOET ZICH OPENSTELLEN VOOR INPUT EN KRITIEK VANUIT HET OOSTEN. OOK THEOLOGISCH, POLITIEK OF IDEOLOGISCH.'

Niet alleen bij Dorcas, maar evenzeer bij het CPOE, waar Arendje in 2018 als coördinator in dienst trad, veranderde gaandeweg de werkwijze en kwam de nadruk steeds meer te liggen op het creëren van minder afhankelijkheid. Een tweede speerpunt is het aansluiten bij en mobiliseren van hulp door lokale overheden ter plekke. Dat dit laatste niet altijd meevalt, blijkt uit het gesprek (elders in deze nieuwsbrief) met de Roemeens-Hongaarse predikant en voormalig staatssecretaris voor sociale zaken in de Roemeense regering Péter János Makkai.

De nadruk op het verminderen van de afhankelijkheid van de hulpontvangers is al sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw een *hot topic* in de wereld van ontwikkelingssamenwerking en hulpverlening, vertelt Arendje, die deze ontwikkeling zelf grotendeels heeft meegemaakt. Gaandeweg is die benadering meer en meer staande praktijk geworden in de kring van de christelijke hulpverlening. Daarbij gaat het om minder afhankelijkheid en het benadrukken van het wederzijdse karakter van de contacten. Met andere woorden: het westen moet zich openstellen voor input en kritiek vanuit het oosten. Ook theologisch, politiek of ideologisch. In de praktijk is dat laatste echter vooralsnog veelal nog theorie, al was het alleen maar omdat verreweg de meeste deelnemers in het CPOE zich niet zozeer bezighouden met geestelijk/theologische, laat staan met politieke of ideologische thema's, maar met hulp aan behoeftigen.

Toch, zo benadrukt Arendje, is er zeker meer en meer sprake van 'wederkerigheid': 'Lokale hulpverleners, die steun ontvangen vanuit het westen, aarzelen bijvoorbeeld steeds minder andere keuzes te maken dan wij en er vindt in toenemende mate vice-versa geestelijke toerusting plaats. Dat is niet langer eenrichtingsverkeer. En dat is precies wat wij en zij willen: geen relatie ouder-kind, maar zuster-broer.'

Het CPOE heeft een eigen 'LRM-programma' ontwikkeld, dat aanvankelijk werd verzorgd door trainers uit het westen, maar nu voor een belangrijk deel is overgenomen door lokale collega's. 'Het resultaat is dat nu al meer dan honderd mensen de training hebben gevolgd. En dat werpt zijn vruchten af.'

GEEN HAMAS, MAAR SHALOM

Een belangrijke stimulans in deze ontwikkeling ging uit van een eerste internationale CPOE-conferentie, die in 2017 in Cluj-Napoca in Roemenië werd gehouden en waaraan werd deelgenomen door mensen uit zowel West-, als Oost-Europa. Daar bleek dat lokale mensen en organisaties in het oosten zich niet meer zo gauw laten voorschrijven wat ze moeten doen of laten. Dat klinkt nogal massief en strijdbaar, maar Arendje benadrukt dat de gedachtenwisseling en strategiebepaling telkens plaatsvonden in een hartelijke, broederlijke en zusterlijke sfeer.

En datzelfde gold voor de tweede internationale bijeenkomst, die van 12 tot 14 juni van dit jaar opnieuw in Cluj werd gehouden en waaraan werd deelgenomen door zo'n honderd betrokkenen bij armoedebestrijding en hulpverlening in Oost-Europa. Een kwart was afkomstig uit Nederland, de rest kwam uit negen Oost-Europese landen. Ook Stichting Fundament behoorde tot de deelnemers.

Groepsfoto van de deelnemers aan de tweede internationale conferentie van het CPOE in Roemenië. Driekwart van hen was afkomstig uit negen Midden- en Oost-Europese landen. Een kwart kwam uit Nederland.

De conferentie had als thema 'Inspiratie voor verandering, samen verder in geloof' en vond plaats in een hotel in Cluj Napoca.

Karst de Vries, oud-directeur van Kom over en help (met name werkzaam binnen de kring van de Gereformeerde Gemeenten) en voorzitter van het CPOE, werkte dat thema in zijn openingstoespraak uit. Hij koos zijn uitgangspunt in Exodus 14. Daar houdt Mozes de Israëlieten voor dat ze, als ze voor de Schelfzee staan en de Egyptenaren naar hen oprukken, niet bang moeten zijn, maar in geloof verder moeten gaan: 'de Heer zal voor jullie strijden.' De Vries betrok dat op het werk in Oost-Europa, waar mensen niet zelden met tegenslagen te maken hebben. 'Soms gaat het om tegenwerking door overheden, soms zijn onze partners zo ondankbaar. Alles wat we doen in de naam van Jezus roept weerstand op. Maar laten we voortgaan in geloof. Niet Hamas (geweld) heeft het laatste woord, maar Shalom (vrede).'

In plenaire bijdragen, maar niet minder in een brede waaier aan deelsessies, werd de actuele stand van zaken uitge-

'HOE KRIJG JE NIEUWE GENERATIES GEÏNTERESSEERD IN DIT WERK? AANDACHT VOOR EN HULP AAN OOST-EUROPA MAG GEEN HOBBY ZIJN VAN EEN VERGRIJSTE GROEP ENTHOUSIASTELINGEN.'

werkt. Daarin ging het onder andere over de beroerde positie van de Roma-minderheden in de diverse landen, over de strijd tegen armoede en mensenhandel, gehandicaptenzorg tot en met de vraag: hoe zet je om de lokale gemeenschap te versterken plaatselijke ondernemingen op.

'Die mensenhandel, met name vanuit landen als Albanië en Roemenië', vertelt Arendje, 'was overigens een zaak die nooit zo sterk voor de aandacht stond bij onze partners in Oost-Europa. Die onttrok zich veelal aan hun blikveld, omdat het gaat om vrouwen die hier in het westen tot prostitutie worden gedwongen. Inmiddels is dat veranderd, mede omdat wij vanuit het westen er aandacht voor vroegen. Tijdens de conferentie bleek uit een bijdrage van het Leger des Heils uit Boekarest dat men er inmiddels zelf van overtuigd is dat het hier gaat om een groot probleem en is men zelf aan de gang gegaan bij de bestrijding ervan. Ook dat is een vorm van 'wederzijds'.'

ROEMEENS PESTERIJTJE?

Hoewel het CPOE zijn leden niet de wet wil voorschrijven en primair faciliterend bezig wil zijn, 'stelt de organisatie soms wel vragen', zoals Arendje het formuleert. 'Wij willen niemand voor de voeten lopen, maar als er bijvoorbeeld scheefgroei dreigt, dan stellen we dat wel aan de orde.' Als voorbeeld noemt zij kledingtransporten naar Roemenië. Die zijn in toenemende mate een probleem geworden, vanwege tegenwerking door de Roemeense douane. 'Wij proberen momenteel uit te zoeken in hoeverre daarbij »

'S MIDDAGS DE VRIJGEMAAKTEN, 'S AVONDS DE BONDERS

Veel 'Oost-Europawerk' stamt uit de tijd van de Koude Oorlog, toen de meeste landen in Midden- en Oost-Europa vazallen waren van de Sovjet-Unie. Het onderhouden van de contacten met geloofsgenoten in het oosten en zeker de bezoeken die aan hen gebracht werden, vereisten op z'n minst omzichtig handelen en vaak regelrechte geheimhouding. Dat leidde ertoe dat vooral de kleinere organisaties, veelal gerelateerd aan plaatselijke kerkelijke gemeenten, niet of nauwelijks van elkaars bestaan op de hoogte waren. Niet in Nederland, maar ook niet als ze op reis waren in het oosten zelf. Dat er dus nogal eens langs elkaar heengewerkt werd, of dubbele hulp werd geboden, lag voor de hand.

Klassiek is de anekdote over een Hongaarse dorpspredikant die 's morgens een delegatie van een plaatselijke Gereformeerde Gemeente ontving, vervolgens 's middags hun vrijgemaakte broeders en zusters verwelkomde om 's avonds nog de deur te openen voor een groep Gereformeerde-Bonders.

Die tijd is grotendeels voorbij. Niet alleen omdat vandaag veelal in openheid kan worden gewerkt, maar ook omdat de kerkelijke messen in Nederland minder scherp geslepen worden.

Zeker zo'n kwart eeuw na de val van de Muur was de tijd daarom rijp om elkaar tot een hand en een voet te zijn.

sprake is van een politieke actie: mede door Nederland is het Roemenië niet gelukt toegelaten te worden tot de Schengenlanden en zou dit een peesterijtje zijn van de kant van de autoriteiten. Of gaat het om reële bezorgdheid aan Roemeense kant: behalve goedwillende hulporganisaties zouden er namelijk commerciële partijen zijn die waardelose kledingafval op deze manier gratis in het land dumpen. Bovendien worden Roemeense bedrijven en winkels soms beconcurrereerd doordat westerse goederen tegen dump prijzen op de markt worden gebracht. Door zo'n ontwikkeling te analyseren kunnen de deelnemers geholpen worden beleid te maken op dit punt.'

Ook ten behoeve van de eigen deelnemers is het CPOE dus actief. Niet in de laatste plaats door middel van projectgroepen, waarin deelnemers ervaringen en informatie uitwisselen. Zo zijn er groepen over onder meer mensenhandel, de Roma, Oekraïne, de rol van de kerk in Oost-Europa en kindbescherming. De organisatie heeft verder een basistraining ontwikkeld voor mensen die aan de slag willen of al werkzaam zijn in Oost-Europa. Door middel van bijeenkomsten in eigen land worden bovendien met medewerking van (vaak externe) deskundigen relevante thema's op professionele wijze uitgediept.

VERGRIJZING

Kan het werk in en ten behoeve van Oost-Europa in de toekomst blijven rekenen op voldoende steun vanuit de christelijke achterban? Arendje Menkveld onderkent dat hier mogelijk een gevaar dreigt: nogal wat organisaties draaien op oudere enthousiastelingen die voor een deel nog de situatie onder het communisme hebben meegemaakt. Punt van aandacht dus: hoe krijg je nieuwe generaties geïnteresseerd in dit werk? Maar er zijn volgens haar ook hoopgevende tekenen: vanuit nogal wat plaatselijke gemeenten worden regelmatig uitwisselingskampen voor jongeren van hier en daar georganiseerd, die kweekplaatsen kunnen zijn voor toekomstige werkers. 'Daar komt bij dat wie rondkeek in de conferentiezaal in Cluj, onder de driekwart van de aanwezigen die uit Oost- en Midden-Europa afkomstig waren, in grote meerderheid juist jongeren zag. En wat nog belangrijker is: hoewel landen als Roemenië en Bulgarije lid zijn van de EU, zijn de armoede en gebrek aan fundamentele voorzieningen voor juist de allerzwaksten er nog steeds zó groot, dat we gewoon niet mógen stoppen. Om nog maar te zwijgen over Oekraïne. Aandacht voor en hulp aan Oost-Europa mag geen hobby zijn van een vergrijsde groep enthousiastelingen.' «

IN GESPREK OVER EEN 'CULTUUR IN VERVAL'

John de Leeuw uit Amersfoort neemt namens Stichting Fundament deel in de CPOE-projectgroep 'Rol van de kerk'. Die probeert onder meer in gesprek te gaan met leden van kerken in Oost-Europa, onder wie vooral predikanten en theologen.

John de Leeuw

'De verschillen tussen oost en west zijn de laatste decennia toegenomen: theologisch, cultureel, politiek en ideologisch', constateert De Leeuw. 'Dat merken we in onze contacten. Vorig jaar maart bijvoorbeeld hielden we als projectgroep een digitale conferentie met theologen uit Oost-Europa. Daar confronteerde de Hongaarse gereformeerde predikant István Visky uit Oradea (Roemenië) ons Nederlanders met zijn (en volgens hem in het oosten breed gedeelde) visie op West-Europa. Volgens hem is de cultuur in het westen een cultuur in verval. Hij expliciteerde dat niet, maar daarbij denkt hij ongetwijfeld aan zaken als individualisme, zelfbeschikking, gender, woke en andere vooral ethische ontwikkelingen. Daarbinnen zou de kerk volgens hem een contrastgemeenschap moeten vormen, die de moed toont om anders te zijn. En die moed ontbreekt volgens hem vaak. Christenen in Oost-Europa zouden hun Westeuropese geloofsgenoten daarin kunnen helpen.

Nu is niet elke Oost-Europese gesprekspartner zo uitgesproken als István. Maar het laat wel zien hoezeer het vroegere eenrichtingsverkeer van west naar oost heeft plaatsgemaakt voor meer zelfbewustzijn in het oosten en een grotere mate van wederkerigheid. De discussie die op zijn bijdrage volgde, was open en liet een grote bereidheid zien om echt naar elkaar te luisteren en van elkaar te leren.'

VAN ATHEÏST IN RUSLAND NAAR LEGERPREDIKANT IN OEKRAÏNE

Andrej Bostans wieg stond (we schrijven 1977) in Saratov, in het zuidwesten van de toenmalige Sovjet-Unie, niet ver van de grens met Kazachstan. Zijn ouders waren overtuigde communisten die niets met God of godsdienst hadden. Maar Andrejs leven veranderde ingrijpend toen medewerkers van bijbelorganisatie De Gideons hem een exemplaar van het Nieuwe Testament gaven. Nu is hij legerpredikant in Oekraïne.

Andrej was in juni van dit jaar aanwezig op de tweede internationale conferentie van het CPOE in Cluj Napoca (zie het artikel elders in deze nieuwsbrief). Hij verzorgde er een workshop over 'Hoe je als partnerorganisatie in crisissituaties veerkrachtig blijft en je werk aanpast' en spitste dat toe op de situatie in Oekraïne.

Dat was namelijk het land waarheen hij op tweejarige leeftijd met zijn ouders verhuisde. Oekraïne was in die tijd in naam een zelfstandige republiek, maar in de praktijk gewoon onderdeel van het grote Sovjetrijk. Andrej groeide er op in een atheïstisch milieu, al vertelde zijn oma hem wel eens een bijbelverhaal.

Het deel van het land waar de Bostans zich vestigden, de regio Boedjak, is in zekere zin een wormvormig aanhangsel van Oekraïne. Het ligt in het uiterste zuidwesten ingeklemd tussen de Zwarte Zee, Roemenië en Moldavië. In het zuiden vormt de Donau de grens met Roemenië, in het noorden is de rivier de Dnjestr de grensrivier die de regio van Moldavië scheidt. Alleen door twee bruggen is Boedjak met de rest van Oekraïne verbonden, waarvan er één ook nog eens op Moldavisch terrein ligt. Het is een multi-etnisch gebied met veel grensverkeer en Andrej leerde behalve zijn moedertaal Russisch dan al snel ook Roemeens en Oekraïens spreken.

OP STRAAT AANGESPROKEN

In 1995 – Oekraïne was na de val van de Sovjet-Unie inmiddels een onafhankelijk land geworden – werd Andrej op straat aangesproken door medewerkers van de bijbelorganisatie De Gideons, die hem een exemplaar van het Nieuwe Testament gaven. Hij ging erin lezen en steeds nieuwsgieriger geworden sloot hij zich op enig moment aan bij een bijbelstudiegroepje van zgn. niet-geregistreerde baptisten. Dit waren gelovigen die in de Sovjettijd geweigerd hadden hun gemeenten bij de overheid te registreren omdat zij staatsinmenging in hun gemeenten vreesden. Het was een groep die hevig vervolgd werd en tientallen leiders van gemeenten verdwenen in de loop van de tijd naar werk-kampen in Siberië.

Onder de indruk van die situatie besloot Andrej dat hij zendeling wilde worden in dat barre noordelijke deel van Rusland. Hij ging studeren aan een bijbelschool in Chişinău, de hoofdstad van Moldavië. Maar na afronding van zijn studie werd hij aangezocht als voorganger in een klein grotendeels Roemeenstalig dorpje in Oekraïne. Er waren weinig predikers en hij sprak de taal. In zijn levensonderhoud voorzag hij door zijn werk als chauffeur in de bouwwereld. Andrej had zich inmiddels aangesloten bij een reguliere baptistengemeente, die onderdeel uitmaakte van de grote Unie van Baptistengemeenten. Overheidsregistratie was na de val van Sovjet-Unie nauwelijks meer een punt. Weliswaar verlangde ook de Oekraïense overheid dat kerken zich in overheidsregisters lieten inschrijven, maar van enige staatsbemoediging met het kerkelijk leven was geen sprake meer.

Binnen deze kring van baptistenkerken werd kort na de eeuwwisseling een hulporganisatie opgericht, Emmanuel, die zich in de regio Boedjak ging inzetten voor diaconale hulp aan de allerarmsten. En dat waren er velen. Zij worden geholpen met elementaire levensbehoeften: voedsel, kleding, kolen of brandhout. De organisatie maakt gebruik van lokale kerken als kanaal waarlangs de hulp wordt verleend.

Sedert 20 jaar wordt Emmanuel vanuit Nederland ondersteund door Kom over en help, een vijftig jaar oude hulpverleningsorganisatie die sterk geworteld is in de reformatorische wereld en haar donateurs vooral uit deze kring betreft. Kom over en help is een van de grotere organisaties binnen het CPOE.

Andrej was inmiddels voorganger geworden van een baptistengemeente in Kilia, gelegen op de linkeroever van de

Andrej Bostan (links), hier in zijn nieuwe uniform van legerpredikant (Oekraïens: капелан), geeft een collega-militair die teruggaat naar het front usb-sticks met het 'Nieuwe Testament voor militairen' mee.

grensrivier met Roemenië, de Donau. In die hoedanigheid kwam hij met het werk van Emmanuel in aanraking. Vijf jaar geleden werd hij, naast zijn predikantschap, benoemd tot directeur van de organisatie. Maar inmiddels was de situatie in het land ingrijpend veranderd: Rusland was in 2014 de Krim binnengevallen en de Russisch-Oekraïense oorlog was een feit.

CONSTANTE VREES

Andrej Bostan heeft zich ondanks zijn Russische komaf altijd Oekraïner gevoeld en in de oorlog van Rusland tegen zijn land staat hij achter Oekraïne. Maar anders dan zijn vrouw, die hij typeert als 'een echte patriot', heeft hij wel wat gemengde gevoelens over de positie van Oekraïne. 'Ik merk dat Zelensky alles uit de la trekt om maar hulp uit Europa te krijgen. Maar voor de toenadering tot Europa ben ik wat beducht. Het eerste wat we uit het westen binnenkregen was LHBTI+-propaganda en Zelensky houdt dat niet tegen. Vorige week was er in Kiev een pride. Soms denk ik wel eens dat de FSB (Russische geheime dienst, red.) daarbij een vinger in de pap heeft.

De oorlog heeft als gevolg dat we in onze regio overstroomd zijn door vluchtelingen uit andere delen van Oekraïne, waar de Russen het inmiddels voor het zeggen hebben. Tegelijkertijd zijn er ook uit ons gebied velen gevlucht, de meesten naar Roemenië en naar het westen. Onze kerk telde 80 leden, daarvan zijn er nu nog 55 over. We leven in constante angst: de situatie is erg gespannen. Voortdurend hebben we te maken met Russische drones en vinden er raketaanvallen plaats. We proberen vanuit Emmanuel te doen wat we kunnen: zowel voor de vluchtelingen als voor de mensen in onze eigen streek. De werkloosheid is enorm toegenomen en er is gebrek aan de meest elementaire levensbehoeften.'

DIENSTPLICHTRAZZIA'S

Een week na ons gesprek werd Andrej opgeroepen zich te registreren voor militaire dienst. In mei van dit jaar werd

Andrej Bostan temidden van zijn gezin.

DRONE-INSLAG IN VYLKOVE

Regelmatig vinden in de omgeving van Kilia, waar Andrej Bostan woont, Russische drone-aanvallen plaats. Een collega van Andrej, predikant in Vykovke, maakte een geluidsopname van een inslag in een nabijgelegen woning. Gelukkig vielen er geen slachtoffers, maar de opname maakt iets voelbaar van de enorme angst waarmee de inwoners van Oekraïne dagelijks moeten leven.

LEES DE QR-CODE MET UW
TELEFOON OM DE OPNAME
TE BELUISTEREN.

in Oekraïne namelijk nieuwe wetgeving ingevoerd, die elke man tussen 25 en 60 jaar verplicht zich te registreren in een elektronische database, zodat ze kunnen worden opgeroepen voor militaire dienst. 'Dienstplichtambtenaren' maken in het hele land jacht op degenen die zich aan de opkomst proberen te onttrekken. Sommigen spreken van regelrechte razzia's. Mannen die zich onttrekken kunnen zich nauwelijks meer in het openbaar vertonen: het openbaar vervoer, restaurants, winkelcentra en andere openbare gelegenheden zijn voor hen no-go-area's geworden. Tot degenen die zich kunnen beroepen op een uitzonderingspositie behoren niet langer degenen die een geestelijk ambt bekleden, zoals priesters en predikanten. Met name vanuit de grote orthodoxe kerken en de rooms-katholieke kerk zijn protestgeluiden te vernemen en onduidelijk is hoeveel 'geestelijke bedienaren' tot nu toe daadwerkelijk onder de wapenen zijn geroepen. Predikanten van de (Hongaarse) Gereformeerde Kerk in het zuidelijke Transkarpatië (waarmee Stichting Fundament met name contacten onderhoudt) hebben zich bijvoorbeeld wel moeten registreren, maar tot nu toe is niemand daadwerkelijk opgeroepen.

Andrej wel dus en hij is gegaan. Zeer tot zijn opluchting werd hij (nog) niet naar het front gestuurd, maar werd hij ingedeeld bij het legeronderdeel militaire geestelijke verzorging. Als legerpredikant in de regio Odessa kan hij zijn werk vooralsnog combineren met zijn taak als directeur van Emmanuel en voorganger van zijn gemeente. Zijn taak als legerpredikant is naast geestelijke en morele ondersteuning van de militairen in de regio het bezoeken en ondersteunen van de gezinnen van omgekomen soldaten en de opvang van met name de kinderen uit die gezinnen. 'Dat vind ik het moeilijkste', vertelt hij via Whatsapp, nu hij enkele weken in het leger aan het werk is. 'Ik hoop dat de vrouwen en kinderen van de omgekomen mannen in het werk van mijn collega's en mij iets zullen ervaren van Gods hulp.'

OUD-STUDENT KAMPEN/APELDOORN DIENDE TWEE JAAR ALS STAATSSECRETARIS IN ROEMENIË

Hij leest nog steeds Nederlands en een gesprekje in onze taal gaat hem ook nog redelijk af: Péter János Makkai studeerde in 2001-2002 op uitnodiging van Stichting Fundament een jaar lang theologie in ons land. Deels aan de Theologische Universiteit in – toen nog – Kampen, deels aan die in Apeldoorn. Hij is predikant in de Hongaars-Gereformeerde Kerk in Roemenië, maar diende ook twee jaar als staatssecretaris sociale zaken in de regering van dat land.

Het was niet willekeurig dat hij voor deze portefeuille werd aangezocht: eigenlijk staat zijn hele loopbaan in het teken van de bestrijding van de schrijnende armoede in deze EU-lidstaat. Hij was en is betrokken bij instellingen voor zorg aan kinderen, ouderen en gehandicapten. Zo richtte hij in 2008 de stichting Diakónia St. Georghe op, die in de regio Covasno in midden-Roemenië zorg draagt voor beschermde woonvormen en arbeidsplekken voor mensen met een beperking. Makkai is er directeur van. En sinds 2023 is hij als leidinggevende verbonden aan de Romazending van de Hongaars-Gereformeerde Kerk: hij traint predikanten voor het werk onder deze bevolkingsgroep, preekt regelmatig voor Roma en coördineert het maatschappelijk werk.

Een Hongaarstalige dominee in de Roemeense regering lijkt een opmerkelijk fenomeen. Maar in Roemenië zelf is men sinds jaar en dag gewend aan Hongaarstaligen in de regering. Kort na de revolutie van 1989, waarbij het communistische bewind ten val kwam, richtten de Hongaarstaligen in Transsylvanië een eigen partij op: de Uniunea Democrata Maghiara din Romania (UDMR), die sindsdien bijna onafgebroken heeft deelgenomen aan regeringscoalities. En zo kon Péter Makkai van 2021 tot 2023 optreden als staatssecretaris.

GEEN GUNST, MAAR RECHT

Op de onlangs gehouden tweede internationale conferentie van het CPOE in Cluj Napoca (lees meer daarover elders in deze nieuwsbrief) verzorgde hij een plenaire presentatie over onder meer de ontwikkelingen op het gebied van armoedebestrijding in zijn land. Inwoners van de rijkere EU-lidstaten kijken er vaak een beetje vreemd tegen aan, maar in een land als Roemenië heerst nog pure armoede. Sterker nog: het is de armste lidstaat, op enige afstand gevolgd door Bulgarije, Spanje en Portugal. Volgens recente EU-cijfers leeft 34% van de Roemenen (6,5 miljoen mensen) op de grens van de armoede, ruim 4 miljoen van hen zit onder die grens. En van hen behoort een belangrijk deel tot de Roma-minderheid.

Weliswaar is er sprake van verbetering, mede door EU-bijdragen, maar het gaat volgens Makkai veel te traag: 'Het sociale stelsel in Roemenië is een groot schip dat maar langzaam in een andere richting geduwd kan worden. Een belangrijke boosdoener is de bureaucratie. Want de wetgeving is op zich niet verkeerd, maar het schort aan de correcte toepassing ervan.' Makkai kan zich er boos over

maken: 'Er zijn hulpverleningsinstanties die omkomen in het administreren, soms maakt het invullen van formulieren meer dan de helft van hun tijd uit.'

Daar komt bij dat de regering zich lange tijd heeft onttrokken aan haar plicht om voldoende sociale zorg te bieden aan behoeftigen. Makkai heeft tijdens zijn staatssecretariaat geprobeerd en duwtje in de goede richting te geven en er is langzamerhand iets van verbetering merkbaar, maar het gaat allemaal uiterst langzaam. Christelijke hulpverleners moeten zich bewust zijn dat zij voor hun werk recht hebben op subsidies. En hun partnerorganisaties in Nederland kunnen hen daarbij ondersteunen, liever dan dat zij zelf alleen maar financieel blijven bijspringen. 'Subsidiering van sociale activiteiten door de overheid is geen gunst, maar een wettelijk vastgelegd recht.' »

Péter János Makkai, oud-staatssecretaris voor sociale zaken: 'Het sociale stelsel in Roemenië is een groot schip dat maar langzaam in een andere richting geduwd kan worden.'

Een Roma-kind sprokkelt hout. De foto werd door Makkai zelf gemaakt. Van de 1,5 miljoen Roma in Roemenië leeft 80% onder armoedegrens. Hulp aan hen is volgens de directeur van de Roma-zending van de Hongaarse Gereformeerde Kerk in het land rechtzetting van een historische fout.

'HULP AAN ROMA HISTORISCHE CORRECTIE'

Tijdens zijn presentatie in Cluj vroeg Péter Makkai speciale aandacht voor de situatie van de Roma in zijn land. Zij zijn van alle armen het meest getroffen. Van de 1,5 miljoen Roma leeft 80% onder armoedegrens.

Overheidssteun aan hen ligt gevoelig in Roemenië en roept bij veel mensen ergernis op. Toch is de hulpverlening aan deze bevolkingsgroep geen gunst, maar een 'historische correctie', vindt de ex-staatssecretaris, die nu het werk van de Hongaars-Gereformeerde Kerk onder de Roma leidt. Tijdens het communistisch bewind werden dorpsbewoners gedwongen naar de industriesteden te verhuizen. Daar kregen ze gratis huisvesting. Na de revolutie van 1989 konden de bewoners hun flats voor een appel en een ei kopen. Die huizen worden nu verkocht voor enkele tonnen. De Roma daarentegen werden door de communisten gedwongen achter te blijven op het platteland, waar ze nodig waren voor de landbouw. Het zette hen enorm op achterstand. 'Dit is historisch onrecht, dat nu rechtgezet dient te worden.'

OPEN DAG: NÚ OPGEVEN

Stichting Fundament belegt op zaterdag **12 oktober 2024** van 10.00 tot 15.00 uur een open dag in de Eudokiakerk te Kampen. De bijeenkomst is primair bedoeld voor (oud-) medewerkers, maar daarnaast is **iedereen die zich betrokken voelt bij het werk van de stichting** van harte uitgenodigd om deze dag met ons mee te maken. Dus ook als donateur bent u van harte welkom.

Als u wilt komen, meldt u dan **svp uiterlijk 4 oktober** per e-mail of telefonisch aan bij de secretaris Truus Teeninga, info@stichting-fundament.nl, tel. 06 49 70 29 72.

STATUTEN GEWIJZIGD

Statuten moeten tegenwoordig met enige regelmaat worden aangepast aan (nieuwe) regelgeving. Dat alleen al was voor het bestuur van Stichting Fundament aanleiding om de statuten eens kritisch te laten toetsen. Daar kwam nog een belangrijke reden bij: de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), waarbinnen onze stichting vanouds werkzaam was, zijn samengegaan met de Nederlands-Gereformeerde Kerken in een nieuw kerkgenootschap: de Nederlandse Gereformeerde Kerken (NGK). Ook dat vroeg een aanpassing van de statuten.

Binnen het bestuur leefde bovendien de wens om ook bestuursleden uit andere protestants-christelijke kerken in het bestuur te kunnen laten participeren op basis van hun talenten. We werken immers zowel in Nederland als ook in Midden- en Oost-Europa steeds meer samen met andere kerkgenootschappen. Dit heeft geleid tot een statutenwijziging die weer helemaal up to date is en waarmee we weer een aantal jaren vooruit kunnen.

Bert Houwen, voorzitter Stichting Fundament

COLOFON

Eindredactie:
Peter Bergwerff

Reacties/berichten Nieuwsbrief naar:
e-mail: nieuwsbrief@stichting-fundament.nl

Technische realisatie:
Treffend & Co, Veenendaal

Bestuur Stichting Fundament:
voorzitter: drs. A.T. Houwen
secretaris: G.A. Teeninga-Oudman
penningmeester: J. G. de Leeuw
lid: P.A. Bergwerff
lid: ds. R.P. Heij
lid: ds. A.C. Kelemen
lid: ds. G. Meijer

Adressen Stichting Fundament:
post: postbus 499, 8000 AL Zwolle
e-mail: info@stichting-fundament.nl
website: www.stichting-fundament.nl

Adreswijziging naar:
donateurs@stichting-fundament.nl

Informatiemateriaal opvragen:
e-mail: info@stichting-fundament.nl

Giften:
Bankrekening nr. NL72 INGB 0003 9756 27
t.n.v. Stichting Fundament, Zwolle

ANBI
Fundament is een ANBI-instelling, bij de Belastingdienst bekend onder "Stichting Fundament", vestigingsplaats Kampen. ANBI nr. 8136.56.503 Giften zijn fiscaal aftrekbaar.

Legaten:
Indien u een legaat wilt nalaten kunt u de volgende zinsnede in een testament laten opnemen: "Ik legateer vrij van rechten en kosten aan de Stichting Fundament (K.v.K. Utrecht S41179166) een bedrag €"

 Iránytű
Fundament
SAMEN GELOVEN SAMEN DELEN

QR-code gift:

Algemeen Nut
Bezgerende instelling
ANBI